

Vroeger stonken de varkens hier nog

By Marije Willems, Sjoerd Klumpenaar,

www.nrc.nl

juli 28ste, 2017

Terwijl de varkensstallen nog nasmeulen, rijden de saneringsspecialisten en brandweerlieden af en aan. Een buurtbewoner kijkt toe hoe er wordt nageblust. „Dat zoveel dieren op één plek gehouden mogen worden. Onbegrijpelijk.”

Alle 20.000 varkens kwamen donderdagavond om bij een grote brand in een varkensbedrijf even buiten het Gelderse dorp Erichem, ook wel bekend als ‘De Knorhof’. Volgens dierenwelzijnsorganisatie Wakker Dier zijn er in Nederland niet eerder zoveel varkens omgekomen bij één brand. Over de oorzaak is nog niets bekend.

Het aantal stalbranden nam de afgelopen jaren toe: 27 in 2014 en 35 in 2016 tonen cijfers van de brandweer. Het aantal megastallen is ook gestefgen: tussen 2005 en 2013 van 301 naar 803, blijkt uit een analyse van het onderzoeksinstituut Alterra uit 2015.

In 2011 kwam de overheid met een actieplan om de hoeveelheid branden en dierlijke slachtoffers terug te dringen. Sinds 2014 worden er hogere eisen gesteld aan nieuwe en verbouwde stallen om brand te voorkomen. Zo werd het bouwbesluit gewijzigd; nieuwe stallen moeten worden gebouwd met brandwerende materialen en brandcompartimenten, en er moet bluswater aanwezig zijn.

Dat plan werkt niet, zegt Esther Ouwehand, Tweede Kamerlid voor de Partij voor de Dieren, „want de meeste dieren staan in oude stallen”. Drie weken geleden stemden VVD, D66, CDA, CU en SGP tegen haar motie om extra maatregelen te nemen. „In 2016 kwamen zeker 201.000 dieren om bij

een stalbrand. Dat zijn meer dieren dan bij de start van het actieplan in 2012”, aldus Ouwehand. „Nu staat de teller al op bijna 200.000 en het is pas juli.”

„Het probleem doet zich vooral voor bij oudere stallen”, reageert een woordvoerder van het ministerie van Economische Zaken. „Stalbranden zijn helaas nooit voor 100 procent te voorkomen. Maar de aanscherping van het bouwbesluit is een belangrijke stap geweest. Compartimentering aanbrengen in bestaande stallen is lastig te realiseren en erg duur.” Uiteindelijk is het aan de ondernemers om „zelf hun verantwoordelijkheid te nemen en maatregelen te treffen”.

De brandweer vindt het te vroeg om te spreken van een significante stijging van het aantal stalbranden. Roelf Knoop, die de brandweer vertegenwoordigt in het overleg over het actieplan, zegt: „Dit soort grote branden kunnen zich binnen de huidige regelgeving voordoen. Dat is een politieke keuze.”

Hoe acceptabel zijn megastallen

Knoop noemt het actieplan een belangrijke stap, maar de gebeurtenis in Erichem roept volgens hem de vraag op: „Hoe acceptabel is het dit soort grote stallen te hebben waar zulke grote branden woeden? Wat vinden we in ons land acceptabel?”

Want met twee verdiepingen was de stal geen normale varkensschuur, maar een varkensflat - de grootste van Gelderland, Utrecht en Overijssel. Al sinds de komst van het bedrijf in 1996 is De Knorhof omstrede. Het varkensbedrijf, op papier Sebava geheten, kent een beruchte geschiedenis van wetsovertredingen, jarenlange juridische procedures en klachten van omwonenden over stankoverlast. Woedende inwoners van Erichem en Kerk-Avezaath verenigden zich in een actiecomité tegen varkensboer

Adriaan Straathof, de ondernemer die in 2010 toestemming kreeg om tot ruim 19.000 dieren uit te breiden, mits er luchtwassers zouden komen. Straathof is een van de grootste varkenshouders van Europa.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in dat jaar leverde het protest tegen de stal Joop de Jonge een raadszetel op voor de Partij voor de Dieren. „Het was destijds ons verkiezingsthema - de Knorhof stond op onze posters.” De luchtwassers deden hun werk en met de afname van de stankoverlast nam ook het verzet tegen de megastal af.

Terwijl de brand in de varkensflat woedde, werd gasten op de naastgelegen camping donderdag geadviseerd in hun caravan te blijven of naar het hoofdgebouw te gaan. Het echtpaar Pelsma heeft de camping even buiten Erichem al sinds 1979. Al die tijd hebben ze weinig last gehad van De Knorhof. „Vroeger wilde het nog wel eens stinken, maar sinds die luchtwassers ruik je niets meer”, zegt Thérèse Pelsma. „Verder was aan niets te merken hoeveel dieren er hier woonden.”

‘Nu begint het pas’

De buurtbewoner die bij het nablussen staat te kijken denkt niet dat het verhaal-Knorhof met de brand voorbij is. „Let op mijn woorden: nu begint het pas. Wie zegt dat hij hier niet met een drie keer zo grote stal terugkomt? Hoe lang moet Erichem nog lijden onder deze man?” Het is „te vroeg om ja of nee te zeggen” op de vraag of er een nieuwe stal wordt gebouwd, zo laat een woordvoerder van de varkenshouder weten.